

DEZVOLTAREA ECOTURISMULUI ÎN ARIILE PROTEJATE

*Nicolae Platon, doctor în științe economice,
conferențiar universitar, Director general
Agenția Turismului Republicii Moldova
e-mail: platonanat@yahoo.com
tel. 069696992*

Ion Platon, Vicedirector Agenția „Moldsilva”, doctorand

***Abstract.** Tourism may provide several benefits to the community as an economic activity. The benefits that may be specified are economical, not environmental ones. Responsibility toward the environment has become an important vector of every project regarding tourism development, and is a must to be considered a key element of the concept to sustainable tourism development of the Republic of Moldova. This article approaches the elements of tourism development in a balanced and constant way, without the negative impact on the environment and ecological habitat.*

Eco tourism activity in protected areas must be proceeded according to the absorption capacity of the protected environment, and it must promote a unique combination of pleasure and recreation, together with educative ones, in order to discover the environment, as well as the protection of natural resources along with cultural historical ones.

Eco tourism must be planned by touristic organizations, being aware of social involvement and protection objectives which are required.

***Rezumat.** Turismul ca activitate economică poate să aducă anumite beneficii comunității. Dar aceste beneficii sunt de ordin financiar, și nu de ordin ecologic. Responsabilitatea față de mediul înconjurător a devenit un vector important al oricărui proiect de dezvoltare turistică și trebuie să devină un element de bază în concepția de dezvoltare a turismului durabil din Republica Moldova. Prezentul articol tratează aspectele de dezvoltare turistică într-un mod echilibrat și durabil, fără impact negativ asupra mediului ambiant și ecologic.*

Activitatea ecoturistică în ariile protejate trebuie desfășurate în concordanță cu capacitatea de absorbție a zonei protejate, presupunând îmbinarea activităților recreative și de agrement, cu cele educative, de percepție a mediului și protecție a resurselor naturale și cultural-istorice. În esență, ecoturismul trebuie planificat de întreprinderile turistice ținând cont de implicația socială și de obiectivele de protecție pe care le implică.

***Cuvinte-cheie:** ecoturism, turism, arii protejate, turism durabil, mediu ambiant, biosistem, formă de turism.*

***JEL Classification:** M*

Ecoturismul, numit și turism „verde”, este caracterizat printr-o utilizare corespunzătoare a resurselor naturale și locale și furnizează o experiență unică de vacanță pentru turiști. Totodată, această formă motivațională de turism are scopul de a respecta și conserva mediul înconjurător.

Societatea Internațională de Ecoturism definește ecoturismul ca „o formă de turism responsabil care contribuie la conservarea unui mediu natural, în paralel cu asigurarea binelui sau dezvoltării comunităților locale”. Prin această definiție, se recunoaște faptul că protecția resurselor naturale este o componentă importantă pentru ameliorarea calității vieții comunităților locale.

Conform „**California Legislature**”, ecoturismul este o formă de călătorie al cărei obiectiv principal îl constituie admirarea frumuseții peisajelor naturale și a manifestărilor culturale specifice unei regiuni, minimizând eventualele impacturi negative induse de deplasările în scopuri turistice.

Fennel (2001), citat de Mihaela Dinu (2003), formulează una dintre cele mai complete definiții: „ecoturismul este o formă de turism durabil, bazată pe resursele naturale, concentrată, cu prioritate, pe contactul direct cu natura și pe însușirea cunoștințelor despre natură și care trebuie să aibă un impact scăzut asupra mediului, fără consumuri, orientat spre binele comunităților locale. El se desfășoară în arealele naturale și trebuie să contribuie la conservarea și protecția acestora.

Practica demonstrează faptul că fiecare regiune implicată în dezvoltarea unei activități ecoturistice își dezvoltă propriile principii, ghiduri de bună practică și proceduri de certificare, bazate pe experiența internațională în domeniu.

Ca formă organizată de utilizare publică a teritoriului ariilor protejate, ecoturismul nu exclude existența unei infrastructuri și a unor fluxuri de persoane cu culturi, valori și nevoi diferite.

Studiile efectuate asupra ecosistemelor din parcurile naturale au condus la concluzia că nicio formă de impact major asupra biosistemului nu poate fi atribuită activității ecoturistice desfășurată în cadrul ariilor protejate.

Ecoturismul poate determina semnificativ creșterea veniturilor pe plan local și regional. El este generator de locuri de muncă pentru persoanele care trăiesc în zona ariilor protejate. Principalele obiective sociale legate de ecoturism sunt: revigorarea calității vieții membrilor comunității, satisfacerea nevoilor de informare asupra resurselor ecoturistice și participarea comunității la propria sa dezvoltare.

Amenajările destinate practicării turismului în ariile protejate și, în mod deosebit, în rezervațiile științifice trebuie precedate de studii riguroase referitoare la capacitatea de absorbție turistică.

Alternativă a turismului de masă, ecoturismul se dezvoltă pornind de la conceptul de conservare a mediului înconjurător, în timp ce turismul durabil pornește de la problemele de refacere a mediului. Aceasta se referă, cu precădere, la comunitățile rurale care se găsesc în spațiul sau în apropierea unor parcuri naturale, rezervații naturale sau rezervații științifice.

Turismul, ca activitate economică, poate cauza pagube mari ariilor protejate, în special, dacă nu sunt administrate adecvat, dar poate aduce și mari beneficii. Presiunile din partea turismului cresc rapid. Presiunile asupra locurilor turistice mai cunoscute cresc, astfel încât ariile naturale valoroase devin, din ce în ce mai mult, locuri pentru turismul de lungă durată, vizite de o zi și chiar drumeție.

Dar, dacă este planificat și administrat pentru a fi durabil, turismul poate fi o forță foarte pozitivă, dacă respectă caracterul special al ariei, astfel, încât pagubele și poluarea să fie minime. Principalele forme de turism agreeat în cadrul ariilor protejate pot fi:

- turismul bazat pe aprecierea naturii;
- turismul cultural și educațional;
- drumeție cu caracter de cunoaștere a florei și faunei în ariile protejate;
- ecoturismul, în general.

Turismul poate ajuta la justificarea înființării ariilor protejate în regiunile marginale, și poate duce la o înviore a comunităților locale din punct de vedere economic și al culturilor tradiționale. Tehnicile de administrare a vizitatorilor, în medii sensibile, nu sunt, în general, bine cunoscute. Deși ele costă, deseori, timp și bani, venitul pe care îl generează poate ajuta la acoperirea costurilor. De asemenea, dezvoltarea ecoturismului poate fi legată de industria artizanatului și de locurile de muncă alternative la pensiunile turistice și agroturistice, pentru a produce elementele necesare unei economii rurale durabile.

Din ce în ce mai mulți tur-operatori devin conștienți de faptul că un mediu sănătos și atrăgător este esențial pentru atragerea turiștilor în țara de destinație. Republica Moldova face primii pași în acest scop. În prezent, unele întreprinderi turistice din țară, încearcă să iasă pe piața turistică internațională cu oferte ecoturistice, promovând un mod sănătos de viață, propagând drumeția și consumul de alimente ecologice.

Federația Europeană a Parcurilor Naționale și Naturale (FNNPE) a trecut recent în revistă turismul în interiorul și în jurul ariilor protejate și a concluzionat că turismul și conservarea pot fi, deseori, compatibile, reciproc avantajoase, dar numai dacă este practicat, într-un mod durabil, în ariile potrivite.

După părerea noastră, factorii de decizie ar trebui să implice administratorii ariilor protejate și

industria turismului în dezvoltarea și implementarea planurilor pentru turismul durabil. Acestea ar trebui să fie parte din strategiile naționale de dezvoltare durabilă și ar trebui incluse în planurile individuale de management al ariilor protejate.

Din punct de vedere al utilizării turistice, măsurile de care beneficiază ariile protejate includ:

- a) transformarea dezvoltării existente nondurabile în forme mai durabile;
- b) stabilirea standardelor durabile pentru dezvoltarea ecoturismului;
- c) desemnarea unor zone pentru diferite forme de turism, bazate pe capacitatea de absorbție a ariilor protejate, incluzând zone potrivite pentru diferite niveluri de folosință turistică și de dezvoltare;
- d) reducerea poluării în zona de impact turistic;
- e) evitarea turismului și a recreării excesive în ariile protejate;
- f) asigurarea că din turism beneficiază și comunitățile locale;
- g) pregătirea ghizilor de turism specializați în practicarea turismului în perimetrul ariilor protejate.

Ariile protejate, și îndeosebi, parcurile naționale și rezervațiile biosferei capătă o valoare reală în turism, numai în condițiile în care vor dispune de o clarificare reală a problemelor enunțate anterior. Soluția cea mai avantajoasă, favorabilă unei exploatare echilibrate a ariilor protejate, îndeosebi a parcurilor naționale și a rezervațiilor biosferei, vor fi date de stabilirea în parteneriat și asumarea responsabilităților de către administrația publică centrală de specialitate din domeniul turismului și administrația publică centrală de specialitate din domeniul silviculturii. Numai prin intermediul acestei colaborări se poate coordona unitar întreaga funcționalitate a ariilor protejate, asigurându-se o gestionare durabilă, cu un maximum de eficiență generală și care, în final, va reflecta calitatea serviciilor oferite turiștilor. Astfel, ele pot contribui nemijlocit la constituirea unei oferte turistice competitive concentrată prin atragerea unui număr sporit de turiști.

Turismul durabil în interiorul și în afara ariilor protejate cere:

- cooperare strânsă cu autoritățile ariilor protejate;
- agenții turistice și ghizii care lucrează în ariile protejate să posede înalte cunoștințe ecologice;
- stabilirea anumitor reguli de comportament pentru turiștii care intenționează să organizeze vacanțe bazate pe ariile protejate;
- realizarea și stabilirea normelor și standardelor pentru planurile de amenajare și valorificare turistică a ariilor protejate, cu scopul de a implementa un turism durabil pe termen lung.

Oferta turistică a Republicii Moldova poate fi îmbogățită considerabil, dacă se va lua în calcul și potențialul rezervațiilor științifice care pot fi valorificate într-un mod durabil și echilibrat. În R. Moldova, la ora actuală sunt înregistrate **5 rezervații științifice** cu potențial turistic, care urmează a fi valorificat.

Rezervația „Codru” a fost creată, în anul 1971, în zona de centru a Republicii Moldova, pe o suprafață de 5475 ha. Așezarea fizico-geografică a rezervației este favorabilă creșterii și răspândirii a circa jumătate din toată flora specifică republicii. Aici și-au găsit refugiu și au supraviețuit reprezentanți ai diverselor specii de plante și animale, multe aflate pe cale de dispariție. Ca rezultat al constituirii rezervației și al asigurării protecției acesteia, structura fotocenzelor silvice s-a păstrat în stare satisfăcătoare, iar populațiile de specii de plante rare s-au menținut într-un echilibru dinamic. Odinioară, aici mișunau zimbri, în prezent se-nănesc căprioare, veverițe sprintene, cerbi, mistreți etc.

Rezervația servește ca etalon de conviețuire pentru multe specii de animale. Analiza și compararea datelor acumulate cu privire la efectivul speciilor faunei de vertebrate terestre, cu datele de ultimă oră, demonstrează faptul că, prin respectarea regimului prescris, a fost posibilă menținerea unor populații stabile de mamifere, cum sunt: bursucul, pisica sălbatică europeană, jderul de pădure, mistrețul, căpriorul, cerbul comun, cerbul cu pete etc.

Aici se află popasul și locul de odihnă pentru numeroase specii de păsări în timpul migrărilor. Din speciile acvatice de talie mare, aici pot fi întâlnite barza albă, barza neagră, stârcul cenușiu, egreta albă mare.

Dintre speciile rare incluse în Cartea Roșie, aici cuibăresc o pereche de viespari, 4-5 perechi de ciocănitori negre și 6-7 perechi de porumbei de scorbura.

Rețeaua hidrografică complexă determină prezența unor mici bazine acvatice, unde-și găsesc refugiu unele specii de rațe, corcodei, găinușe de baltă, culici, stârci. Speciile silvice sunt prezentate prin ciocănitori, ciori, mierle, ulii, pițigoii, muscari, rândunele.

Rezervația prezintă o importanță deosebită prin faptul că, în zona ei de influență, este situată

Mănăstirea Hâncu, cunoscută ca monument de cult de o rară frumusețe prin amplasarea reușită și locul ei în circuitul turistic național.

Rezervația „Pădurea Domnească”

Rezervația „Pădurea Domnească” este amplasată în lunca râului Prut și este unică prin biodiversitatea ei, tipurile de soluri și vegetație, relief.

Rezervația se întinde pe o suprafață de circa 6.032 ha și conține una din cele mai vechi păduri din lunca Prutului și una din cele mai vechi păduri de luncă din Europa.

Aici au supraviețuit peste 700 de specii din cele 1200 ale florei autohtone înregistrate în republică. Pe o suprafață de peste 40 ha, cresc stejari seculari ce depășesc vârsta de 200-250 de ani, iar cel mai viguros stejar are 450 de ani, înălțimea de peste 35 m și lungimea circumferinței tulpinei la nivelul staturii umane de peste 9 m. Rezervația conține o mulțime de rarități ale faunei: cerbul nobil, vidra, pisica sălbatică, jderul de pădure, jderul de piatră, nevăstuica, lopătarul, egreta mare albă, lebăda etc.

Mândria rezervației îl constituie zimbri, aduși, în anul 2005, din Polonia (zimbrii au existat pe aceste meleaguri din cele mai vechi timpuri, dar au dispărut la începutul sec. XX).

Pădurea Domnească reprezintă un adevărat muzeu sub cerul liber, care, în prezent, se încearcă a fi transformat într-un laborator științific de studii și restabilire a biodiversității.

Rezervația „Prutul de Jos”, a fost creată la 23 aprilie 1991 prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 209, pe o suprafață de 1755,4 ha. Este situată în partea de sud-vest a Republicii Moldova, de-a lungul cursului inferior al râului Prut, ultimul mare afluent al Dunării. Este flancată de localitățile Slobozia Mare și Văleni. La 20 km spre Nord, se află lacul Manta, iar 25 km la Sud lacul Brateș (România).

Valoarea universală a patrimoniului natural a fost recunoscută prin declararea ca zonă umedă de importanță internațională, mai ales ca habitat al păsărilor acvatice – Convenția Ramsar, „Lacurile Prutului de Jos”.

Prin diversitatea impresionantă a habitatelor și a formelor de viață, pe care le găzduiește într-un spațiu relativ restrâns, Rezervația „Prutul de Jos” constituie un adevărat muzeu al biodiversității, o bancă naturală de gene de o valoare inestimabilă pentru patrimoniul natural universal.

Posibilitățile vizitării Rezervației sunt variate și depind de timpul disponibil al vizitatorilor, de categoria de vârstă a acestora, precum și de nivelul hidrologic al lacului Belev.

Lacul Belev, principala componentă geografică a Rezervației, un relict al limanului dunărean de apă dulce, format în urma transgresiilor apelor maritime, ce alcătuiau pe vremuri împreună cu lacul Brateș (România) un liman foarte însemnat al râului Prut. Lățimea lacului – 2 km. Lungimea – 5 km. Adâncimea medie – 0,5 – 1,5 m, adâncimea maximă – 4,2 m.

Pe partea stângă a lacului Belev, se află lacul Robu, lacuri amintite în „Dicționarul Statistic al Basarabiei” din anul 1902. În perimetrul acestuia, cresc peste 10 exemplare de nufăr alb, numeroase specii de plante acvatice și de luncă inundabilă. În perioada de iarnă, la ochiurile de apă, sunt prezente exemplare de pescăruși, lebede cu pui, rațe și cormorani.

Localnicii, în trecut, foloseau nisipul de la malul apei, care avea proprietăți curative, bun pentru băi de soare și materie primă pentru confecționarea în amestec cu ciment a oalelor (țigle, olane).

Misterioasele bălți din cursul inferior al râului Prut au stârnit interes din cele mai vechi timpuri. Prin aceste locuri, adesea venea marele domnitor al Țării Moldovei (1527-1538 și 1541-1546), Petru Rareș cu gonașii.

Rezervația „**Plaiul Fagului**”, prin peisajele sale inedite și pline de farmec, în comparație cu celelalte masive forestiere din Podișul Central al Codrilor, ocupă un loc aparte. Frumusețea și atractivitatea extraordinară a peisajului rezidă în felul în care este structurat relieful, ceea ce se manifestă prin creșterea înălțimilor și fragmentarea teritoriului. Frumusețea pădurilor, marea lor măreție se datorează așezării ordonate a speciilor de arbori de-a lungul versanților, fapt ce condiționează o îmbinare armonioasă de culoare și formă. Asemenea frumusețe oferă toate pădurile Podișului Central al Codrilor, însă „Plaiul Fagului” este un tezaur al frumuseții, de o expresivitate deosebită, loc ideal de reintegrare cu natura și de regăsire a originilor, deoarece această pădure a fost un bun aliat al omului în perioada năvălirii turcilor. Basmelor miraculoase și uluitoare povestite de băștinași dovedesc că acest spațiu deschide, în continuare, orizonturi noi de cunoaștere pentru oamenii de știință.

Rezervația științifică „**Iagorlâc**” a fost fondată în anul 1988 și deține o suprafață de 836 ha. Este amplasată pe malul stâng al râului Nistru la vărsarea afluentului său Iagorlâc în apropierea satului Goian.

Teritoriul Rezervației constă din două componente naturale principale – un sector de stepă de peste 300 ha și un sector acvatic reprezentat de golful Goian – de aproximativ 250 ha, care servește ca un

important habitat pentru dezvoltarea și reproducerea complexului ihtiologic.

Rezervația a fost creată în vederea conservării speciilor de plante și animale specifice condițiilor de stepă și celor acvatice.

Concluzie: Turismul ecologic, în ultimul timp, atestă o dezvoltare spectaculoasă, deoarece tot mai multe persoane se implică în această formă de turism. În aceste circumstanțe, după părerea noastră, trebuie luate în considerație următoarele aspecte:

- valorificarea turistică adecvată și prudentă va asigura o gestionare eficientă la păstrarea integrității ecologice a parcurilor naționale, rezervațiilor științifice și rezervațiilor biosferei;
- dezvoltarea turismului pe baze ecologice, în corelare cu mediul, pentru refacerea, protecția și conservarea potențialului turistic și, respectiv, combaterea poluării din orice sursă, trebuie să fie element definitoriu în practicarea acestei forme de turism;
- activitatea ecoturistică în ariile protejate trebuie să se desfășoare în concordanță cu capacitatea de absorbție a acestora;
- turismul de masă este contraindicat în ariile protejate;
- activitățile recreative și de agrement trebuie combinate cu cele educative și de protecție a mediului ambiant;
- populația și administrația publică locală trebuie atrasă în activitățile ecoturistice, pentru ca aceștia să devină principalii beneficiari ai turismului ecologic.

Altfel spus, ecoturismul se dorește a fi o formă de turism comercială capabilă să asigure dezvoltarea comunității, dar, totodată, un catalizator de menținere a echilibrului ecologic între turism și mediul ambiant.

Bibliografie:

Manuale, dicționare, lucrări didactice și metodice

1. NEACȘU, Nicolae. *Turismul și dezvoltarea durabilă*. București: Editura Expert, 2000, 229 p. ISBN: 973-9282-80-6.
2. GLĂVAN, Vasile. *Turismul rural. Agroturism. Turism durabil. Ecoturism*. București: Editura Economică, 2003, 216 p. ISBN: 973-590-890-5.
3. NICULAE, Alecu Ioan, MARIAN, Constantin. *Agroturism și marketing agroturistic*. București: Editura Ceres, 2006, 392 p. ISBN: 973-40-0762-9.
4. CHIRIAC, Alexandra, CRISTEA, Anca. *Animația în turism și industria ospitalității*. București: Editura Gemma Print, 2003, 143 p. ISBN: 973-86354-6-2.
5. ANDREEV, Alexei, BARBĂROȘIE, Gheorghe, CIUBOTARU, Valentin, GUMOVSCI, Andrei, MĂRGINEANU, Gabriel, SENIC, Iurie, TIMUȘ, Asea. *Măsuri agro-ecologice în Moldova: realizări și probleme, reguli și sfaturi*. Chișinău: Editura Copyright, 2011, 186 p. ISBN: 978-9975-106-77-1.

Acte normative și legislative:

1. Legea cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova: nr. 352-XVI din 24 noiembrie 2006. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.14-17/40 din 02.02.2007.
2. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la introducerea contractului turistic, voucherului turistic și a fișei de evidență statistică a circulației turiștilor la frontiera Republicii Moldova nr. 1470 din 27.12.2001. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 161/1484 din 31.12.2001.